

ISKOLAPADBÓL A MUNKÁBA

A Springer Kiadó *Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects* c. sorozata az oktatással kapcsolatos igényeket és problémákat igyekszik gyakorlati példákon keresztül megvilágítani és a munka világával összekapcsolni. A széria célkitűzése együtt az oktatási rendszerek fejlesztése és támogatása – a hatékonyság és társadalmi célok megvalósulásának figyelembevételével. A sorozat huszadik kötete (*Facing Trajectories From School to Work*) az iskolai oktatást és a munka világát igyekszik egymáshoz közelebb hozni.

A két előszó, valamint a könyv első része bevezeti a témát, és jól körül is határolja egyben. A szerzők értelmezésében az iskola–munka átmenet legkritikusabb pontjai a munkanélküliség és a gyakorlatban alig használható tudás. Az átmenet nem csupán gazdasági kérdéseket érint, hanem súlyos szociálpolitikai vonatkozásai is vannak. Éppen ezért szükséges interdiszciplinárisan vizsgálni a kérdést – leginkább a neveléstudományra, a szociológiára, továbbá a közgazdaságtanra kell gondolnunk. A hatékony oktatás és képzés összefüggésben áll többek között a társadalmi és egyéni jóllét fogalmával, valamint a világ fejlődésének irányával, ide értve a humán tőke elismerését és a technológiai haladást is. Ezek az oktatás során elsősorban a kompetencia/motiváció fogalom-párral hozhatók összefüggésbe. A könyvnek ez az a része, ahol általánosan meghatározzák és magyarázzák a képességek és készségek, illetve hasznosításuk lehetőségeit. A szerzők – más neveléstudományi kutatókhoz hasonlóan – egyetértenek abban, hogy a gyakorlatközpontú oktatás a kompetenciákat „átjárhatóvá” teszi, ezért segítheti a fiatalokat abban, hogy később bármilyen munka vagy munkakör ellátására felkészültek legyenek.

A könyv következő része a képző intézmények és az őket felügyelő szakpolitikai döntéshozók közötti szorosabb együttműködést szorgalmazza. Ez azért is fontos, mert az állam elsődlegesen a munkanélküliség csök-

kentésében érdekelt, ami nem feltétlenül jár együtt oktatásügyi változásokkal. További téma az iskola és a munkaerőpiac közötti kapcsolat: milyen messze van egymástól a két szféra? Mennyit tudnak az oktatásban dolgozók a munkáltatók igényeiről? A szerzők véleménye szerint egy jól működő és kölcsönös támogatást biztosító rendszerben a jó gyakorlatok nyomán követése és implementációja mind a képzésnek, mind az oktatásirányításnak lényeges területe kell, hogy legyen. Ezen a helyen találkozunk először az egyik kulcsfogalommal, a szubszidiaritás elvével, vagyis azzal, hogy a gyakorlatban az adott helyen (településen, régióban) működő szervezetek maguk dönthessenek az oktatási és képzési stratégiáról, taktikai lépésekről. Ezekhez az alapvető oktatáspolitikai keretszabályokat természetesen magasabb szinten hozzáák meg, de az alkalmazásuk a helyi sajátosságok függvénye a modern oktatásirányításban.

A könyv harmadik egysége az iskolai oktatáshoz való hozzáférést tárgyalja. A támogató szociokulturális háttér mellett a szerzők a diákok kíváncsiságát is meghatározó tényezőnek tekintik. Jó kiegészítés itt annak a dán kutatásnak a bemutatása, amely szerint azok a diákok tanulnak nagyobb arányban tovább, akik jobban elsajátították az alapkészségeket.

Az ezt követő írás a felsőoktatási intézményekkel foglalkozik, amelyek – azáltal, hogy a hallgatókat folyamatos tudásszerzésre, a már megszerzett ismeretek aktualizálására kényszerítik – megalapozzák az élethosszig tartó tanulást, így szerepük lehet a társadalmi mobilitásban is. Ez a modul a tanulmány mondanivalóját sikeresen kapcsolja össze a korábban már említett jóllét fogalmával.

A negyedik rész fejezetei főként a munkaerőpiac és a munkahelyi képzések, valamint a társadalmi igények mérésének módszertanát mutatják be. A méréseket nemzetközi szinten nehéz összehasonlítani, hiszen országonként eltérő, ki számít munkanélkülinek vagy pályakezdő fiatalnak, illetve ki az, aki még nem lépett a munkaerőpiacra. A szerzők a korai iskolaelhagyást tekintik az egyik legnagyobb és

mindenképpen kezelendő problémának. Megoldás jelenthet szerintük a szakképzés, ahol a tanulás és termelés (munka) egyaránt jelen van, kiegészíti és támogatja vagy éppen erősíti egymást. A jóléti rendszerek összhangjára szükség van akkor is, amikor munkaerőhiány van, de akkor is, ha nő a munkanélküliség. Sajnos a kormányok általában arra fordítanak pénzt, ami a legkevesebb kiadással jár. Ennek a hozzáállásnak viszont gyakran az az eredménye, hogy átmeneti lépéseket tesznek csupán, nem oldják meg az igazi problémákat.

Az elméleti fejtegetések után következik a tanulmánykötet leghosszabb és talán legérdekesebb része: nemzetközi példák, gyakorlatközpontú beszámolók követik egymást több mint 150 oldalon keresztül. Különösen érdekes a francia szerzők írása, akik az iskolai lemorzsolódást veszik górcső alá. Ők a kics csoportos mentorálásban látják a célhoz vezető utat, mert tapasztalataik szerint az ilyen módon segített diákok jól érzik magukat az iskolában, emellett komoly sikereket is elérnek. Az anyagi források – mint oly gyakran hasonló programoknál – sajnos itt is csak korlátozottan állnak rendelkezésre.

A 18 és 25 éves korosztály szakmai integrációja áll a svájci példa középpontjában. Gyakornoki rendszerükben az iskolai oktatás mellett a szakmai ismeretek alkalmazására is nagy súlyt fektetnek. Mentorok segítik a speciális programban a résztvevőket, akik számára reális és teljesíthető célokat tűznek ki. Az álláskeresésben szintén támogatják őket, de a munkaadók követelményei és elvárásai közötti eligazodásban is segítséget nyújtanak.

A hozzánk földrajzilag és kulturálisan legközelebb álló Ausztriáról, az ottani tanulószereződéses jogviszonyról is készült egy tanulmány. Ebben az esetben egy olyan versenyképes és a szakmai szocializációt is magában foglaló

megoldásról van szó, amelynek köszönhetően a fiatalok gyorsan és eredményesen találnak munkát az iskola befejezése után. Ez az eredmény annak köszönhető, hogy a képzés során hasznos és kézzelfogható tudásra tesznek szert, és az elméletben tanultakat azonnal alkalmazni is tudják.

Az utolsó fejezet a jelenlegi problémákra adott megoldási javaslatokat tárgyalja. Az Európai Unió az emberi erőforrást tekintve a legfőbb eszköznek, amit alátámaszt, hogy a magasan képzett és gyakorlott munkaerő iránt a legnagyobb a kereslet. Kiemelten fontosnak számít a korai iskolaelhagyás csökkentése, a politikai stratégiák megváltoztatása a foglalkoztatás érdekében, illetve az emberi tőke jobb megbecsülése. Ezek a célkitűzések azonban csak akkor megvalósíthatók, ha a diákok megfelelő szinten sajátítják el az alapkészségeket, képesek azokat a gyakorlatban is alkalmazni – mindehhez azonban a jelenleginél gyakorlatközpontúbb képzésre van szükség.

Végezetül néhány általános megjegyzés. Az egyes fejezetek végén található konklúziók, szerzői értelmezések a sötét háttér színűek köszönhetően megfelelő vizuális hangsúlyt kapnak. Talán kevesellhető az ábrák száma, de ezt a hiányosságot ellensúlyozza a mű logikus szerkezete, a megközelítési módszerek sokoldalúsága. A tartalomjegyzék első látásra kicsit riasztó: a fejezetek és alfejezetek címe túl hosszú, nagyon sok végződik kérdőjellel, a decimális fejezettelágolás kifejezetten bonyolult. A tárgymutató viszont gazdag, lehetővé teszi a főbb fogalmak áttekintését és gyors megtalálását, mintegy korrigálja a tartalomjegyzék „hibáját”.

(Hans-Uwe Otto (ed.): *Facing Trajectories from School to Work*. Springer, 2015, Cham. xii + 394 p.)

Dóra László